

Agnieszka Wasylik

Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu

JEDNOSTKI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO JAKO BENEFICJENT ŚRODKÓW Z UNII EUROPEJSKIEJ

1. Wstęp

Obecność w Unii Europejskiej stwarza Polsce ogromną szansę na zmniejszenie dystansu wobec wyżej rozwiniętych społeczeństw. Wsparcie finansowe oraz możliwość integracji gospodarczej, naukowej i kulturalnej z krajami członkowskimi otwierają przed jednostkami samorządu terytorialnego nowe perspektywy rozwoju, a także stwarzają szansę podjęcia nowych przemian strukturalnych w celu zniwelowania różnic, jakie je dzielą od samorządów terytorialnych Wspólnoty. Należy zaznaczyć, że efektywne wykorzystanie środków, jakie przysługują samorządowi terytorialnemu w ramach funduszy europejskich, jest zarówno przywilejem, jak i obowiązkiem danego kraju. Ważne jest zatem, aby w Polsce wypracować sprawny mechanizm absorpcji funduszy unijnych oraz zastosować najbardziej skuteczny zestaw zadań i instrumentów polityki regionalnej.

Celem artykułu jest ukazanie znaczenia systemu finansowania działalności JST dla właściwej absorpcji środków unijnych. Przy pozyskiwaniu środków z funduszy unijnych ważnym problemem jest zapewnienie wieloletniego współfinansowania z krajowych środków publicznych. Budżet jednostki samorządu terytorialnego stanowi więc podstawę do prowadzenia samodzielnej gospodarki finansowej, obejmującej, oprócz planowanych dochodów i wydatków, źródła sfinansowania deficytu budżetowego, przeznaczenie nadwyżki budżetowej i wydatki związane z wieloletnimi programami rozwoju. Podstawową kwestią, z jaką musi się zmierzyć samorząd terytorialny, jest konieczność wyasygnowania z budżetu środków niezbędnych do pokrycia kosztów inwestycji. Ważne jest zatem, aby jednostki samorządu terytorialnego racjonalnie dysponowały środkami publicznymi. Jednak brakuje im wciąż świadomości korzyści, które wynikają z formułowania i realizowania właściwej polityki budżetowej, a także wiedzy, jak to robić. Wejście Polski w struktu-

ry Unii Europejskiej wymusza konieczność działania świadomego, długofalowego i kreatywnego. Winno zatem wzrastać zainteresowanie prowadzeniem lokalnej i regionalnej polityki budżetowej [5, s. 204-208].

2. Znaczenie funduszy strukturalnych dla jednostek samorządu terytorialnego (JST)

Polska już od dwóch lat jest członkiem Unii Europejskiej i korzysta ze środków przyznanych jej z budżetu Wspólnoty. Na pierwszy okres programowania, czyli na lata 2004 -2006, przyznano Polsce ponad 8,5 mld euro środków finansowych, które zostały rozdzielone na programy operacyjne i inicjatywy wspólnoty finansowane z funduszy strukturalnych. Tabela 1 przedstawia programy operacyjne i inicjatywy wspólnotowe oraz źródła ich finansowania.

Tabela 1. Programy operacyjne i inicjatywy wspólnotowe oraz źródła ich finansowania

Programy operacyjne i inicjatywy Wspólnoty	Źródła finansowania
programy operacyjne	
Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny
Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Zasobów Ludzkich	Europejski Fundusz Społeczny
Sektorowy Program Operacyjny Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Sektorowy Program Operacyjny Rybołówstwo i Przetwórstwo Ryb (tzw. SPO Ryby)	Finansowy Instrument Wspierania Rybołówstwa
Sektorowy Program Operacyjny Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich (tzw. SPO Rolnictwo)	Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnych
Sektorowy Program Operacyjny Transport	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
inicjatywy wspólnotowe	
INTERREG III A	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EQUAL	Europejski Fundusz Społeczny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie [8, s. 99-102].

Jednostki samorządu terytorialnego są największym odbiorcą środków z funduszy strukturalnych, których zadaniem jest pomoc samorządom w podnoszeniu aktywności gospodarczej i zamożności mieszkańców. W związku z tym jednostki samorządu terytorialnego przygotowują projekty związane z infrastrukturą, takie jak: budowa/modernizacja dróg, budowa/modernizacja oczyszczalni ścieków, budowa/modernizacja placówek edukacyjnych, sportowych i kulturalnych, tworzenie stref gospodarczych, uzbrajanie terenu. Poza projektami inwestycyjnymi samorządy mogą pozyskiwać również środki na przedsięwzięcia nieinwestycyjne – mięk-

kie, czyli np. na szkolenia z zakresu przeciwdziałania bezrobociu określonych grup społecznych, fundusze stypendialne.

Środki z funduszy strukturalnych są dostępne dla jednostek samorządowych w ramach następujących programów operacyjnych i inicjatyw Wspólnoty [3]:

1. Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR) – z wyłączeniem działań 2.5. Promocja przedsiębiorczości i 3.4. Mikroprzedsiębiorstwa.

2. SPO Rolnictwo w ramach działań 2.2. Scalanie gruntów i 2.3. Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego wsi.

3. SPO Ryby w ramach działania 3.1. Ochrona i rozwój zasobów wodnych.

4. SPO Rozwój Zasobów Ludzkich w ramach priorytetu 1. Aktywna polityka rynku pracy oraz działania 2.1. Zwiększenie dostępu do edukacji – promocja kształcenia przez całe życie.

5. SPO Transport w ramach działań 1.2. Poprawa infrastruktury dostępu do portów morskich i 2.2. Usprawnienie przejazdów drogami krajowymi przez miasta na prawach powiatu.

6. SPO Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw – działania: 1.2. Wzmocnienie instytucji wspierających działalność przedsiębiorstw, 1.3. Tworzenie korzystnych warunków do rozwoju firm oraz 1.5. Rozwój systemu dostępu przedsiębiorców do informacji i usług publicznych *on-line*,

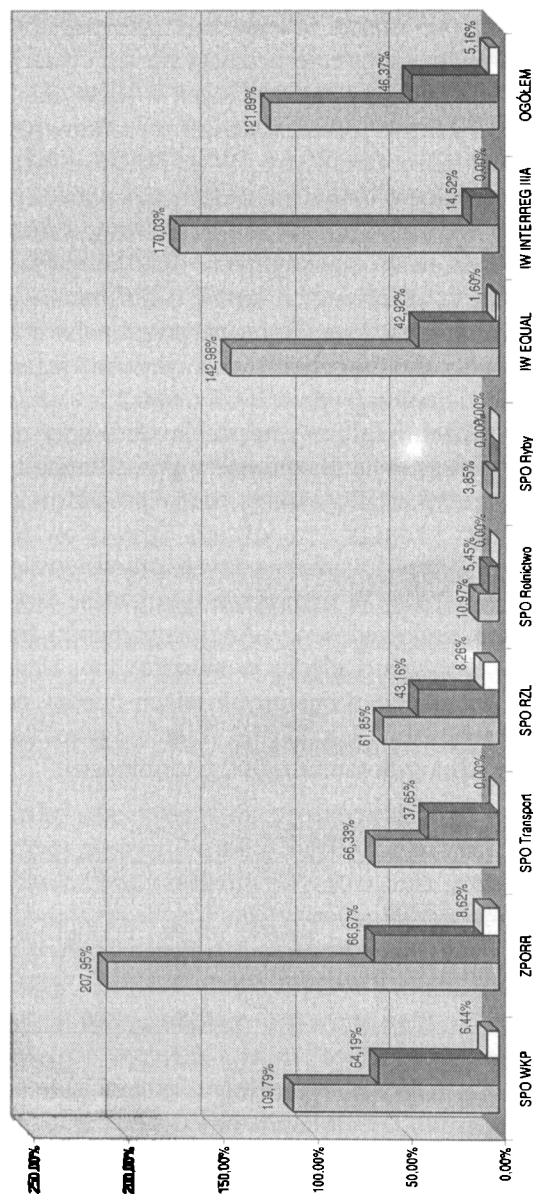
a także ze środków przewidzianych dla Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III i Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL.

Z przeprowadzonej na koniec 2005 r. analizy realizacji programów operacyjnych i inicjatyw Wspólnoty, w ramach których jednostki samorządu terytorialnego realizowały przedsięwzięcia współfinansowane z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, wynika, że [4, s. 1-4]:

1. Wartość poprawnych pod względem formalnych wniosków o dofinansowanie, przedłożonych przez JST w ramach wszystkich dostępnych im programów, wyniosła na koniec 2005 r. 33,3 mld zł (w części dofinansowania wspólnotowego), co stanowi ponad 121,9% alokacji na lata 2004-2006. W ramach programów ZPORR, SPO WKP, IW INTERREG III oraz IW EQUAL wartość wnioskowanego wsparcia przekracza ilość przyznanych na nie środków bądź jest zbliżona do poziomu alokacji.

2. Wartość umów zawartych z samorządem terytorialnym w ramach Podstaw Wsparcia Wspólnoty zgodnie ze stanem na koniec 2005 r. wynosi blisko 12,6 mld zł, co wyczerpuje kwotę przyznanych funduszy strukturalnych w prawie 46%. Podobny poziom wartości zawartych umów jest obecny w większości programów – waha się od 42% (IW EQUAL) do 66% (ZPORR), z wyjątkiem SPO Transport, SPO Rolnictwo, SPO RYBY oraz IW INTERREG III.

3. Na koniec 2005 r. kwota dokonanych płatności z kont programowych w ramach programów, z których mogą korzystać JST wyniosła blisko 1,4 mld zł, czyli 5,16% alokacji na lata 2004-2006. Do tak znacznego wzrostu poziomu płatności

- wartość wniosków złożonych od uruchomienia programu jako procent realizacji zobowiązań na cały okres programowania 2004-2006,
- wartość umów (decyzji) o dofinansowanie zawartych od początku uruchomienia programu jako procent realizacji zobowiązań na cały okres programowania 2004-2006,
- wartość płatności dokonanych z kont programowych od początku uruchomienia programu jako procent realizacji zobowiązań na cały okres programowania 2004-2006,

Rys. 1. Wartość złożonych wniosków, podpisanych umów o dofinansowanie oraz płatności zrealizowanych z kont programowych w ramach programów operacyjnych oraz IW EQUAL i INTERREG IIIA (z których korzystają JST) jako procent realizacji zobowiązań na lata 2004-2006 – stan na koniec grudnia 2005 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie [4, s. 1-4].

przyczyniły się przede wszystkim wydatki z kont programowych, poniesione na rzecz jednostek samorządowych w ramach ZPORR (ponad 425 mln zł), gdzie wykorzystanie funduszy strukturalnych od początku uruchomienia programu osiągnęło poziom 8,6% alokacji na lata 2004-2006, a także kolejne znaczące płatności w SPO WKP, SPO RZL. Zdecydowanie mniej korzystnie przedstawia się sytuacja w pozostałych programach, gdzie płatności z funduszy strukturalnych w dalszym ciągu są bardzo niskie (IW EQUAL) lub nie dokonano jeszcze żadnych wydatków (pozostałe programy: SPO Transport, SPO Rolnictwo, SPO Ryby, IW INTERREG III).

Analizie poddano wszystkie projekty objęte umowami o dofinansowanie (poza projektami związanymi z pomocą techniczną), realizowane przez województwa, gminy i powiaty we wszystkich programach operacyjnych oraz inicjatywach Wspólnoty. Wartość złożonych wniosków, podpisanych umów o dofinansowanie oraz płatności zrealizowanych z kont programowych w ramach programów operacyjnych oraz wartość inicjatyw Wspólnoty (jako procent realizacji zobowiązań na lata 2004-2006) obrazuje według stanu na koniec grudnia 2005 r. rys. 1.

Dotychczasowy okres absorpcji wykazał, iż głównymi problemami przy realizacji projektów były zmiany w przepisach prawnych, zmiany w procedurach i dokumentach programowych, a przede wszystkim długi okres oceny projektów oraz długi czas oczekiwania na spływ płatności z kont programowych. Spowodowało to, iż samorządy terytorialne nie wykonały części zaplanowanych przedsięwzięć z 2004 r. i przeniosła ich realizację na rok 2005. W związku z tym istotne jest zachowanie płynności finansowej jednostek samorządowych. Analiza płynności finansowej może być prowadzona w ujęciu kasowym i ujęciu memoriałowym. Uzupełnieniem analizy płynności finansowej jest analiza wzajemnych relacji między przychodami i dochodami a wydatkami i rozchodami [2, s. 82-89]. Tabela 2 przedstawia wskaźniki badające płynność finansową jednostek samorządu terytorialnego.

Tabela 2. Wskaźniki badające płynność finansową jednostek samorządu terytorialnego

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005
Wskaźnik pokrycia wydatków i rozchodów dochodami ogółem ^a	92,9%	93,7%	103,7%	95,2%
Wskaźnik pokrycia wydatków dochodami i przychodami ^b	106,5%	107,5%	123,3%	108,7%
Wskaźnik płynności finansowej w ujęciu kasowym na koniec roku ^c	1,03	1,03	1,16	1,03
Wskaźnik płynności finansowej w ujęciu memoriałowym na koniec roku ^d	0,93	0,92	1,00	0,94

^a $ZDB/(ZWB+ZRB)$,

^b $(ZDB+ZPB)/ZWB$,

^c $(ZDB+ZPB)/(ZWB+ZRB)$,

^d $(ZDB+ZPB+N)/(ZWB+ZRB+Z)$,

gdzie: ZDB – zrealizowane dochody budżetowe, ZPB – zrealizowane przychody budżetowe, ZWB – zrealizowane wydatki budżetowe, ZRB – zrealizowane rozchody budżetowe, N – należności, Z – zobowiązania.

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za lata 2002-2004 oraz trzy kwartały 2005 r. (Ministerstwo Finansów).

Analizując poziom płynności finansowej samorządu terytorialnego w ujęciu kasowym w latach 2002-2005, można zauważyć, iż nie ulega on zmianie, z wyjątkiem 2004 r., w którym to wyniósł 1,16, czyli wyraźnie odbiegał od wartości w pozostałych latach. Wskaźnik płynności finansowej w ujęciu memoriałowym również powinien być równy lub większy od jedności, ale w analizowanych latach, z wyjątkiem 2004 r., kształtował się poniżej jedności. Występowanie deficytu budżetowego wpływa na zmniejszanie się stopnia pokrycia wydatków i rozchodów dochodami, co świadczy o rosnącym znaczeniu przychodów jako źródeł pokrycia wydatków [5, s. 168]. W badanym okresie systematycznie (wyłączając 2004 r.) wzrastał poziom wskaźnika pokrycia wydatków dochodami i przychodami z 106,5% do 108,7%. Równolegle do wzrostu poziomu wskaźnika pokrycia wydatków dochodami i przychodami wzrastał poziom wskaźnika pokrycia wydatków i rozchodów dochodami ogółem. Uwagę w analizowanych latach zwraca rok 2004, którego wskaźniki w znacznym stopniu odbiegają od wyników analizy płynności w pozostałych latach. Przyczyną tego jest nie tylko wejście w życie Ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego z 2003 r. [10], która zmieniła zakres i wielkość dochodów samorządu terytorialnego, ale także wejście Polski w struktury unijne. Wśród jednostek samorządowych zapanował wówczas okres optymizmu i wiary w szybką realizację zaplanowanych przedsięwzięć inwestycyjnych. Długi okres oceny projektów spowodował jednak, że znaczna część inwestycji zaplanowanych do realizacji w 2004 r. została przesunięta na 2005 r. Wydatki inwestycyjne samorządu terytorialnego w związku z tym stanowiły w 2004 r. zaledwie 10% wszystkich wydatków, w pozostałych zaś analizowanych latach ok. 15%.

3. Postulowane kierunki zmian

Aby właściwie wykorzystać przyznane Polsce środki finansowe z UE na kolejny okres programowania, niezbędne jest przeprowadzenie wielu reform [7, s. 166]. Działania zmierzające w tym kierunku rozpoczęły się już w 2005 r., kiedy to powstał dokument pt. Krajowy program reform na lata 2005-2008. Jednym z priorytetów w obszarze polityki makroekonomicznej i budżetowej tego dokumentu jest konsolidacja finansów publicznych i poprawa zarządzania finansami publicznymi [6]. Priorytet ten jest spójny z Narodowym planem rozwoju na lata 2007-2013, w którym wśród wyzwań, z jakimi trzeba się zmierzyć, aby najlepiej wykorzystać środki finansowe, należy wymienić [9, s. 24]:

1) skonsolidowanie finansów publicznych, przede wszystkim dzięki zmniejszeniu oraz zmianie struktury wydatków publicznych, tak aby w większym stopniu realizowały one zadania prorozwojowe i służyły wzrostowi zatrudnienia,

2) redukcja barier rozwoju warunkujących nierównomierny rozwój poszczególnych regionów kraju i brak wewnętrznej konwergencji realnej,

3) zwiększenie stopy inwestycji krajowych zarówno publicznych, jak i prywatnych oraz znaczne podniesienie poziomu komplementarnych inwestycji zagranicznych, promowanie wizji sprawnego, taniego, przejrzystego i przyjaznego dla obywateli państwa.

Aby zrealizować te wyzwania, należy podjąć działania zmierzające do rozszerzenia bazy podatkowej, skupiające się głównie na wprowadzeniu podatku od nieruchomości (katastralnego) i podatku dochodowego rolników. Zmiana systemu podatkowego stopniowo włączy gospodarstwa rolne i ludność wiejską do powszechnego systemu fiskalnego oraz ustanowi efektywny mechanizm podatku od wartości nieruchomości, zapewniając gminom źródło finansowania ich przedsięwzięć infrastrukturalnych i pobudzanie lokalnego rozwoju. Konieczne jest zatem znowelizowanie Ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, tak aby zapewnić jednostkom samorządowym stabilne i wydajne źródła finansowania usług publicznych i rozwoju, a jednocześnie włączyć do budżetów samorządowych środki regionalnych i lokalnych funduszy celowych [6]. Nowe przepisy ustawowe powinny także określać zasadę naliczania subwencji, które w ten sposób zostaną ustabilizowane, ułatwiając samorządom prowadzenie długofalowej polityki finansowej. Proponowanym źródłem finansowania subwencji wyrównawczej mają być środki z podatku VAT. Wszystkie proponowane zamierzenia przyczynią się do poszerzenia bazy podatkowej oraz zwiększenia dochodów budżetu samorządu terytorialnego. Zwiększenie zasobów finansowych gmin, powiatów i województw poprawi ich kondycję finansową i umożliwi finansowanie inwestycji samorządowych ze środków bezzwrotnych [9].

Ważne jest także wyrównanie różnic pomiędzy poszczególnymi regionami. W ciągu ostatnich kilkunastu lat bowiem ma miejsce stopniowe narastanie zróżnicowania poziomów rozwoju regionalnego. Zjawisko to jest efektem szybkiej poprawy sytuacji regionów związanych z największymi aglomeracjami miejskimi z jednoczesnym wolnym rozwojem tych obszarów, gdzie przedtem skoncentrowane były państwowe gospodarstwa rolne i rolnicze spółdzielnie produkcyjne. Niższym poziomem rozwoju charakteryzują się również obszary z dominującą do niedawna rolą przemysłu obronnego, a także regiony historycznie ubogie, o słabo rozwiniętych pozarolniczych działach gospodarki. Oznacza to, że regiony zamożne stają się względnie jeszcze zamożniejsze, a regiony biedne – względnie biedniejsze. Szczególnie szybkim tempem wzrostu wyróżnia się woj. mazowieckie, przy czym główną przyczyną tego była Warszawa [9].

Istotną kwestią jest także usprawnienie systemu zarządzania finansami publicznymi i procesu opracowywania budżetu. Nie istnieje bowiem jednolity, zintegrowany informatyczny system zarządzania finansami publicznymi. Stan ten powoduje ponoszenie nieuzasadnionych kosztów i niską efektywność zarządzania. Usprawnienie przepływu informacji wpłynie pozytywnie na zarządzanie płynnością dochodów i wydatków budżetu oraz zarządzanie i opracowywanie budżetu, a

także na wprowadzenie systemu realizacji i monitorowania zadań finansowanych ze środków publicznych.

Poprawa efektywności wykorzystania środków publicznych (krajowych i unijnych) możliwa jest poprzez rozpoczęcie wdrażania systemu wieloletniego planowania budżetowego. Obowiązujące obecnie w Polsce roczne planowanie budżetowe jest niespójne z systemem planowania wieloletniego obowiązującym w UE oraz utrudnia podejmowanie wieloletnich przedsięwzięć rozwojowych, w tym zwłaszcza absorpcję środków unijnych. Obecnie planowanie i ewidencjonowanie środków budżetowych opiera się na systemie kasowym. Wprowadzenie budżetu zadaniowego może przyczynić się do [1, s. 245-250]:

- oszczędności środków finansowych – poprzez zmianę zasad alokacji środków finansowych oraz zmianę metod planowania. Proces alokacji środków w budżecie zadaniowym dokonuje się na podstawie zobiektywizowanych kryteriów oraz dokładnej kalkulacji każdego projektu, co oznacza zerwanie z przetargowo-uznaniowym przyznawaniem środków. Źródłem oszczędności środków finansowych jest również stosowana w budżecie zadaniowym zasada zarządzania przez efekty, czyli porównywania wydatków z rzeczowymi efektami;

- ustalenia rzeczywistego poziomu kosztów poszczególnych usług – będą mogły być one wykorzystywane w następujących działaniach: rozdysponowanie środków, monitoring i bieżące analizy, pomiar i ocena efektów pracy jednostek organizacyjnych oraz w podejmowaniu decyzji finansowych na kolejny rok;

- podniesienia jakości zarządzania JST – faktyczna odpowiedzialność jednostek samorządu terytorialnego za rozwój swych obszarów i ich zdolność do inicjowania oraz współfinansowania projektów korzystnie wpłynie na poszerzenie możliwości pozyskania przez nie kredytów i pożyczek, a tym samym na intensyfikację ich działań rozwojowych,

- wzrostu skuteczności osiągania zaplanowanych celów – poprzez możliwość obiektywnego przedstawienia rzeczywistości przy podejmowaniu decyzji. Budżet zadaniowy spełnia w pełni zapis ustawowy o celowości dokonywania wydatków budżetowych poprzez jasne określenie celów, jakie samorząd zamierza osiągnąć w danym roku budżetowym.

Budżet zadaniowy wymusza ponadto nie tylko opracowywanie wieloletniego planu inwestycyjnego, ale także ciągłą jego aktualizację. Opracowywanie i stosowanie wieloletniego planu inwestycyjnego niesie ze sobą korzyści. Zaletą wieloletniego planowania jest wypracowanie systemu definiowania potrzeb inwestycyjnych, ich priorytetów oraz alokowania w związku z ich realizacją środków finansowych w długim okresie. Przyczyni się to do rozwoju jednostki samorządowej i lepszego świadczenia usług publicznych oraz do skupienia uwagi na zadaniach JST i na zdolności finansowej JST do ich realizacji. Wieloletni plan finansowy informuje w sposób ciągły społeczność lokalne o potrzebach i projektach wspólnoty terytorialnej oraz koordynuje działanie samorządowych jednostek organizacyjnych

[5, s. 182]. Istotne jest również dokonanie przejścia na memoriałowy system ujęcia wydatków i dochodów budżetowych, a tym samym doprowadzenie do zgodności zarówno zasad planowania i rozliczeń budżetu państwa, jak i budżetów samorządowych z dokumentami finansowymi UE.

4. Podsumowanie

Wraz z wejściem Polski do Unii Europejskiej jednostki samorządu terytorialnego stoją przed szansą podjęcia nowych przemian strukturalnych w celu zniwelowania różnic, jakie dzielą je od samorządów terytorialnych wspólnoty. Ważne jest zatem, aby wypracować w Polsce sprawny mechanizm absorpcji funduszy unijnych oraz wybrać najbardziej skuteczny zestaw celów i instrumentów polityki regionalnej.

Podstawową kwestią, z jaką muszą się zmierzyć samorządy terytorialne, jest konieczność wyasygnowania z budżetu środków niezbędnych do pokrycia kosztów inwestycji. Budżet jednostki, stanowiący podstawę do prowadzenia samodzielnej gospodarki finansowej, obejmuje, oprócz planowanych dochodów i wydatków, także źródła sfinansowania deficytu budżetowego, przeznaczenie nadwyżki budżetowej i wydatki związane z wieloletnimi programami rozwoju.

Realizowana obecnie przez JST polityka budżetowa zawiera w swojej strukturze wiele zjawisk dysfunkcyjnych, negatywnie oddziałujących na rozwój lokalny i regionalny. Niektóre JST mają problemy z pozyskaniem środków z UE, ponieważ nadal w wielu z nich nie występuje w zasadzie planowanie społeczno-gospodarcze o charakterze rzeczowym. Oprócz opracowania i przyjęcia programów rozwoju lokalnego i regionalnego oraz zbudowania i uruchomienia administracyjnego systemu ich wdrażania, ważnym przy pozyskiwaniu środków z funduszy unijnych problemem jest zapewnienie wieloletniego współfinansowania z krajowych środków publicznych. W związku z tym ważną rolę odgrywają budżety samorządowe. Należy w związku z tym poszukiwać rozwiązań eliminujących bądź osłabiających istniejące ograniczenia samodzielności finansowej samorządu terytorialnego. Konieczne jest przy tym doskonalenie metod i instrumentów warunkujących stałe podwyższanie efektywności i skuteczności pozyskiwania środków z funduszy unijnych.

Literatura

- [1] *Budżet władz lokalnych*, red. S. Owsiak, PWE, Warszawa 2002.
- [2] Dylewski M., Filipiak B., Gorzałczyńska-Koczkodaj M., *Podstawy analizy finansowej w jednostkach samorządu terytorialnego*, Fundacja na rzecz Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2003.
- [3] *Fundusze strukturalne – Przewodnik*: <http://www.delpol.pl/download/fundusz/index.htm>.

-
- [4] *Informacja o stanie realizacji programów operacyjnych współfinansowanych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej (informacje dotyczące wdrażania oraz informacje finansowe prezentowane są za okres od 1 do 31 grudnia 2005 r.)*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2006 (mpis).
- [5] Jastrzębska M., *Polityka budżetowa jednostek samorządu terytorialnego*, Uniwersytet Gdański, Gdańsk 2005.
- [6] Krajowy Program Reform na lata 2005-2008, Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Warszawa 2005 (mpis).
- [7] Patrzalek L., *Finanse samorządu województwa w systemie finansów publicznych w Polsce*, PWE, Warszawa 2005.
- [8] *Podstawy Wsparcia Wspólnoty „Promowanie rozwoju gospodarczego i warunków sprzyjających wzrostowi zatrudnienia”*, Bruksela–Warszawa, grudzień 2003.
- [9] *Projekt Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013*, Warszawa 2005 (mpis).
- [10] Ustawa z 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, DzU 1966 nr 3, poz. 203, z późn. zm.

ENTITIES OF TERRITORIAL SELF-GOVERNMENT AS BENEFICIARIES OF THE EU FUNDS

Summary

The article presents questions related to the system of funding the activities of territorial self-government in relation to the absorption of the means coming from the European Union. The study mentions some problems connected with the importance of the funds for territorial self-government in the present-day period of programming, i.e. between 2004 and 2006. It also pays attention to some new solutions which should eliminate or weaken existing limitations of financial independence of territorial self-governments.